

Дніпровський центр соціальних досліджень
49101, Дніпропетровськ, вул. Свердлова, 6, к. 819
телефон/факс (056) 744-98-58
E-mail: dcsi@dcsi.dp.ua , <http://www.dcsi.dp.ua>

***Результати фокус-групового
дослідження***

«Співробітництво

громадських організацій підприємців

та місцевих органів влади:

досвід минулих років та очікування

на майбутнє»

Учасниками фокуса-групи на тему: «Співробітництво громадських організацій підприємців та місцевих органів влади: досвід минулих років та очікування на майбутнє» були 10 чоловік (представники регіональних громадських організацій підприємців). Рекрутмент здійснювався на основі постійно поновлюваної бази даних громадської організації «Дніпровський центр соціальних досліджень» щодо діючих в області організацій «третього сектору».

При підготовці й проведенні дослідження застосовувалися такі методи аналізу, як пошук котирувальних категорій й угруповання даних. На підготовчому етапі були визначені кодифіковані категорії, виявлені й розчленовані на блоки основні питання дослідження, проведена їх операціоналізація при розробці тематичного плану дискусії.

При обробці отриманих результатів застосовувався метод угруповання даних, що полягає у виділенні аналітичних категорій і створенні відповідно до них масивів згрупованих висловлень.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

1. Серед майже 3,5 тис. громадських організацій, які зареєстровані в Дніпропетровській області, тільки 60 НУО здійснюють свою діяльність в сфері розвитку та підтримки підприємництва. Здебільшого це професійні організації, які об'єднують підприємців за сферою здійснення їхньої діяльності (асоціації фермерів, аудиторів, перукарів, фармацевтів і т. ін.). На тлі економічної кризи та спроб органів влади ліквідувати спрощену систему оподаткування, змін податкового законодавства були створені громадські організації, метою яких є захист економічних прав та свобод підприємців. Дуже незначну кількість серед НУО підприємців складають громадські організації, які займаються аналізом регуляторної політики.

2. Результати проведеного дослідження свідчать, що членство в НУО підприємців має трирівневу структуру.

Першим рівнем є ядро НУО, яке складається з 5-ти до 10-ти осіб. Ці люди входять до керівництва громадської організації, здійснюють її операційну діяльність на постійній основі, саме вони продукують ідеї, започатковують проекти та несуть відповідальність за їх виконання.

Якщо організація має статус обласної або всеукраїнської, то до другого рівня активних членів НУО відносяться координатори НУО в містах та районах області. У громадських

організаціях підприємців, які займаються аналітичною / дослідницькою діяльністю, до другого рівня членства відносяться ті експерти, яких долучають для реалізації певних проектів. Кількість зовнішніх експертів в таких організаціях дорівнює 10-15 осіб. На другому рівні членства в професійних асоціаціях знаходяться колективні члени – підприємства в особі їх керівників. Членами професійної асоціації обласного рівня є зазвичай 100-150 підприємств малого та середнього бізнесу.

Згідно з результатами проведеної фокус-групи, НУО підприємців мають основним джерелом фінансування їхньої діяльності членські внески. Грантову підтримку мають змогу одержувати ті НУО підприємців, які займаються аналітичною діяльністю. Взагалі учасники обговорення зазначили, що кількість та розмір членських внесків є головним критерієм оцінки ефективності діяльності громадської організації. Тому що члени організації не стануть сплачувати внески, якщо НУО погано працює та не виконує своїх функцій.

3. Основними напрямками роботи громадських організацій підприємців Дніпропетровської області є:

моніторинг регуляторного та законодавчого середовища (експертиза документів, участь в робочих групах з розробки або експертизи проектів законодавчих актів, регіональних програм розвитку підприємництва, їх лобіювання);

правозахисна діяльність, яка здійснюється за зверненнями окремих підприємців, шляхом надання допомоги при проведенні перевірок представниками місцевих органів влади, подання документів до судових органів;

правопросвітницька діяльність (проведення освітніх семінарів з питань вітчизняного законодавства в сфері підприємництва, професійної тематики);

інформаційна та координаційна робота (проведення виставкової діяльності, бізнес-форумів);

організація та проведення протестних заходів (мітингів, пікетів), спрямованих на вирішення нагальних проблем підприємців.

4. Основною проблемою у взаємодії громадських організацій з підприємцями є страх підприємців перед репресіями з боку органів влади. Підприємці бояться відкрито співпрацювати з громадськими організаціями, тому що бояться влади, репресій, перевірок, «наїздів». Керівники підприємств вдячні громадським організаціям за допомогу, але не бажають брати особистої участі в публічних заходах, тому що мають місце факти подальшого персонального переслідування підприємця з боку владних структур. Бракує єдності громадським організаціям підприємців, які не мають спільної основи, не

послідовні у відстоюванні інтересів своїх членів, представленні своєї позиції в місцевих органах влади.

5. В ході дискусії учасники дослідження зазначили, що подальшому розвитку малого та середнього бізнесу в Україні заважають наступні проблеми:

недосконала регуляторна політика держави, обмеження економічних свобод підприємців;

низький рівень правової культури громадян, які відкривають власну справу / бізнес;

відсутність в країні конкурентної економічної культури, певних усталених правил ведення бізнесу.

6. На думку учасників дослідження на сьогодні в Україні відсутня чітка ідеологія розвитку малого та середнього підприємництва. Надання преференцій виключно великому бізнесу за рахунок середнього та малого не призводить до зростання внутрішнього валового продукту. За останні два роки подвоївся капітал великого бізнесу, натомість малі підприємці працюють радше навпаки. Підприємництво виступає в ролі «дійної корови, яка має сама пастися, а молоко віддавати комусь». За «відсутності здорової ідеології» дії держави в сфері розвитку підприємництва не знаходять відгуків серед населення. Навіть «добре написані» документи на практиці не працюють.

7. Респонденти зазначили, що регуляторна політика держави спрямована на всіляку підтримку великого бізнесу. Натомість середній та малий бізнес мають змогу розвиватися лише в тих сферах, в яких не працює великий бізнес. В той же час, коли малий та середній бізнес успішно працює та починає «зростати», він піддається рейдерським захопленням з боку великого бізнесу. І влада не робить жодних кроків задля того, щоб запобігти такому поглинанню. По суті в країні спостерігається маргіналізація власне підприємницьких відносин і можливості отримання доходів малими підприємцями помітно скорочуються.

8. Певні кроки у розбудові конструктивних взаємовідносин громадських організацій підприємців та місцевих органів влади вже зроблені.

НУО підприємців приймають активну участь в роботі громадських рад з питань розвитку підприємництва при місцевих органах влади. Хоча учасники дослідження зазначають, що участь в роботі консультативно-дорадчих органів не призводить до діалогу з владою, а є для НУО радше «клапаном випускання пари».

Протягом 2010 року відбувалося обговорення проекту нової обласної програми підтримки підприємництва на 2011-2012 роки, яка була потім затверджена рішенням обласної ради. Вперше такий документ був прийнятий з урахуванням думки підприємців.

В той же час респонденти зазначають, що місцеві органи виконавчої влади не мають достатньої кількості повноважень. Вирішення великої кількості проблем підприємців знаходиться у компетенції органів місцевого самоврядування, які є закритими для громадськості. Респонденти навели декілька проблемних ситуацій, які виникли внаслідок прийняття Дніпропетровською міською радою розпорядчих документів (порядків, рішень) і на сьогоднішній день не вирішені: МАФи; невиконання зобов'язань перед підприємцями, які постраждали від пожеги на ринку «Слов'янський»; порядок реєстрації торговельних місць на ринках та торговельних центрах і т. ін. Некваліфіковані дії органів місцевого самоврядування щодо виконання Закону України «Про прискорений перегляд регуляторних актів» призвели до виникнення проблем у діяльності малого бізнесу, хоча мали на меті суттєве полегшення ведення підприємницької діяльності.

9. Головним шляхом покращення відносин громадських організацій підприємців з місцевими органами влади учасники дослідження вважають: запровадження рівноправного діалогу у виробленні спільного бачення вирішення існуючих проблем в сфері розвитку малого та середнього бізнесу, забезпечення доступу громадськості до інформації про діяльність місцевих органів влади. Респонденти констатують, що на сьогодні в Україні спостерігається не просто економічна криза, а крах існуючої моделі економічного розвитку, тому потрібні системні конструктивні зміни.